

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt LIV. Iustißima quoq[ue] esse iudicia Dei, quibus permittit homines
plurimos non solùm tentari & vinci, sed etiam ita vinci, vt numquam
resurgant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

S. Dionys. de
Eccles. hiero-
rarch. cap. 7.

cumbere, nisi volentem; & eriges lapsum ad te clamantem. Palastra, stadium, agon, pugilatus est vita nostra; quam diu nobis viuendum, tam diu certandum est. Hinc S. Dionysius scribit, eos, qui baptizantur, oleo inungi, vt sciatur hoc signo, illos inungi quasi athletas Christi, atque adeò vocari ad sacra certamina pro fide & pietate, obeunda. Additque, etiam mortuis eisdem solere oleum infundi, quasi Athletis morte consumptis. *Atque tunc quidem, ait, olei unctio baptizandum auocabat ad sacra certamina: nunc autem (in morte) infusum oleum designat eum, qui defunctus est, eadem sacra exegisse certamina, sicq; fuisse consummatum.*

C A P V T L I V.

Institissima quoque esse iudicia Dei, quibus permittit homines plurimos non solum tentari & vinci, sed etiam ita vinci, vt numquam resurgant.

I.

ertia classis est eorum, qui tentatione prostrati aeternum pereunt. Christus quidem etiam tentatus est, sed exterius tantum, à diabolo tentationem proponente potuit tentari, non autem interius concupiscentiâ, aut motu inordinato phantasiæ, qui in Christo esse non potuit. Itaque *in eo, in quo passus est ipse & tentatus, potens est & eis, qui tentantur, auxiliari: quia tentatione sua meruit nobis opem & auxilium in omni tentatione.* Nos quoque, si tentationem vincamus, mereri multa possumus; & meruerunt Sancti, vt in eo, quod passi sunt, nobis idem patientibus auxilientur, apud Deum. Vnde SS. Virgines, quæ pro castitate vsque ad mortem certarunt, in tentatione carnis opitulantur: SS. Martyres, in tentatione fidei, & persecutione hæreticorum nobis robur impetrant inuocati: S. Iob & Eustachius, in infortunijs & aduersis patientiam: infamia & ignominia S. Ioseph Patriarcha, & S. Susanna, quia hi pro castitate infamiam subierunt. Atque in hoc genere & meritò nos tentati Christo possumus assimilari: nequaquam autem in illo, vt tantum tentemur à Satana exterius tentationem proponente, quia interius quoque concupiscentia nostra allicitur, & velut fomes concipit ignem, motusque phantasiæ
inor-

Hebr. 2. 18.

inordinati, multos ita prosternunt, vt, licet sæpe etiam resurgant, tandem tamen penitus succumbant; Deo permittente eos perire, pro quibus homo factus sanguinem fudit, & in crucem tolli voluit. De his maxima est quæstio, ad quam vniuersim responderi potest: *O altitudo diuitiarum sapientia & scientia DEI,* Rom. 11. 33
quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles via eius! Quis enim cognouit sensum Domini? Aut quis consiliarius eius fuit?
item illud: *Numquid dicit figmentum ei, qui se finxit: Quid me fecisti sic?* Rom. 9. 21
An non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam? Posset ergo Deus absoluta sua potestate aliud vas proijcere, & allidere, aliud autem sine vlla causa honorare, cum sit Dominus omnium. Sed tanta est eius bonitas, tam immensa æquitas, vt sine causa neminem proijciat. Neque enim si nos causam non videmus, in hac vita, causam ille non habet quorundam damnandorum. Ignorantium ergo querela est, tentare quosdam ita vt prostrati numquam ad se, & Deum redeant; immo diuinum honorem calumniantium, quasi crudelis sit, qui tantam dæmoni malo in homines permittat potestatem. Deus descripturus in Behemoth Stygium hostem nostrum, præmisit, ad Iob de turbine, ista: *Numquid irritum facies iudicium meum, & condemnabis me, vt tu Iob. 40. 3*
justificeris? Cumque potentiam, truculentam eius faciem, vastitatemque & terrorem illius bestia depinxisset, addidit: *Non Iob. 41. 8*
quasi crudelis suscitabo eum. Non enim est crudelitas, crudelem in crudeles suscitare. Enimvero, vt figulus ollam, quam fecit, frangere potest, etiam sine causa, quia dominus eius est, ita Deus, vitam animamque, quam homini dedit, si plenitudinem dominij illius spectamus, iterum auferre potest. Vnde ibidem subiecit: *Quis enim resistere potest vultui meo? Quis autè dedit mihi, vt red-*
dam ei? omnia quæ sub calo sunt, mea sunt. Quis, inquit, resistere potest vultui meo? neque mortales in terris, neque in cælo immortales, neque damnati illi in Orco spiritus impedire possunt, quæ ille statuit facere. *Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo.* Isa. 40. 17
Itaque, si quando tentari hominem sinit, non ideo sinit, quasi impedire tentationem nequeat, cum nullus resistere possit vultui eius; sed idcirco sinit, vt virtutem suam conspicuam reddat, faciat.

592 *Cap. LIV. Cur quidam tentati vincantur, & non resurgant?*
faciatque cum tentatione proventum. Quamvis ergo, tamquā
Dominus, seruis non obligetur operum suorum reddere ratio-
nem, ea tamen est bonitate, vt reddat, & , quod in Iobo lauda-
tur, cum seruis suis iudicium inire non vereatur.

Iob. 31. 13.

II.

Psal. 110. 7.

Causam indicat, cum ait: *Numquid irritum facies iudicium meum?* hoc est, numquid me de iniustitia accusabis? quasi crudeli animo & affectu quodam odij, cacodæmones in te, aut vlam aliam tentationem excitem? Omnia opera mea *veritas, & iudicium*. Atque vt in his ipsis à me permissis tentationibus, iustum me esse intelligas, numquid æquum tibi videtur, si seruorum tuorum probes fidelitatem? Æquum tibi est, ponere ante eos pecuniam, vt videas, num furentur; & mihi iniquum esse censebis, si ego hominum, qui omnes mei esse debent serui, probem fidelitatem? si ante eos creaturam, tamquam rāuscipulam instruam, vt experiar, num furentur, mœchentur, latrocinentur? Enimuerò æquissimum hoc est, & non solum iustitiæ, sed etiam misericordiæ meæ conuenientissimum. Inde enim ansam capio, vt quos fideles intuenio, pluribus donis ac talentis ditem, & tandem in gaudium Domini sui intrare jubeam: qui verò perfidi, qui nequam, qui honoris mei fures ac proditores existunt, occasionem mihi offerunt, vt me iustum etiam esse ostendam, eosque pro meritis plectam. Qua in re nulla mihi, sed illis omnis culpa est tribuenda. *Ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi.* Magnum bonum libertas voluntatis, hoc bonum homini non negari: enimuerò ad eum liberum feci, & ad eum ei auxilio meo adsum: vt ipsæ inferorum portæ eius libero arbitrio à gratia roborato, vim inferre non possint. Cui ergò culpa est ascribenda, mihi ne, qui potestatem ei dedi non peccandi, an illi, qui mea gratia reiecta, sua libera voluntate peccatum elegit? & maluit puniri, quàm coronari? Quid si quis ergo, cum Ægeo, se præcipitem jactat scopulorum è vertice? quid si se cum Iuda ex arbore suspendat? quid si cum eodem desperet? quis cogit? nonne liberè id facit? nonne sponte sua & tentatori & tentationi succumbit? nonne sua voluntate mortem eligit; cum ea ipsa voluntate diuinitus adiutā,

Eccli. 15. 18.

Matth. 27. 4.

1. Cor. 10. 13.

eligere vitam possit? *Fidelis Deus est, ait Apostolus, qui non patietur*

victur vos tentari supra id, quod potestis. Ergo multò minùs ipse
 impellet ad peccata. Ergo non præcipit impossibilia. Ergo gra-
 tiam suppeditat; sine qua vtiq; tam validè possemus tentari à
 demone & carne, vt resistere non valeremus. Ergo de facto
 nulla est tentatio tanta, quin cum diuino auxilio possit superari.
 Ergo hæc gratia non solum electis, hinc à Paulo, & alibi, sed, vt
 Concil. Tridentinum docet, omnibus Deum ritè inuocantibus Conc. Trid.
sess. 24 c. 4.
 promittitur, cum loquatur Apostolus fidelibus, qui erant Co-
 rinthi, quorum multi, non erant electi, sed aliqui contentiosi,
 scandalosi, ebriosi: immò nemo eorum sciebat, se electum, vt
 posset hanc sibi consolationem accommodare. Quare non perit
 ex defectu auxiliij, quisquis perit, sed ex neglectu. Cum bonum
 habere possit, malum eligit. Meritò igitur tali dicitur, Osee. 13. 9.
Perditio tua Israël; quod elegisti, habes; illud ergo tibi exedendum
est, quod tute tibi intruisti. Vixisses, si voluisses; volens perijsti;
quippe Ante hominem vita & mors; bonum & malum: quod placue- Eccli. 15. 12.
rit ei, dabitur illi. Si ergo malum placuit, malum habe. Alijs
bene est, quia bonum placuit illis, & odio mortis, vitam elegerunt,
æquè probati; sed sicut in igne aurum, probationem susti-
nuerunt. Ideò illos tentationibus oppugnari permisit Deus, vt
probarentur, sicut olim dimisit gentes: vt in ipsis experiretur Israël. Iudic. 3. 4.
lem, utrùm audires mandata Domini, qua præceperat, patribus eorù
per manum Moysi, an non. Sic tentauit Abraham, sic Iosephum,
& patrem eius Iacob, sic Moysem ipsum, sic Dauidem, sic Danie-
lem, & tres pueros, qui vtiq; velut aurum probatissimum è
furno & igne fornacis ardentis splendidiore processerunt; quemad-
modum & Iob magis enituit in fimo, quàm in ostro cu-
bans. Ansam vincendi dat militi, qui pugnandi offert occasio-
nem. Plus facit Deus, qui etiam, cum occasione pugnandi, vi-
res dat superandi.

Hoc iudicium DEI Iacobus Apostolus clarissimè indicauit, III.
 eum scripsit: *Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam, cum* Iacob. 1. 12.
probatu fuerit, accipiet coronam vita, quam repromisit Deus diligen-
tibus se. Nemo, cum tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur: Deus
enim intentator malorum est: ipse autem neminem tentat. Vnusquisq;
verò tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illectus. Deinde con-

F f f f cupiscentia

cupiscentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum verò, cum consummatum fuerit, generat mortem. Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi. Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est. Si ergo coronam repromisit diligentibus se Deus, & corona sine probatione, adeoque & sine tentatione, nequit accipi, signum est Dei coronare volentis, si quis tentatur. Penes milites terrenos est fortiter pugnare; non est autem penes eos vincere; quia Mars dubius, nunc huic, nunc illi parti fauet. Alia res est, si de spiritali milite loquamur. Penes illum est, coronam vel perdere, vel adipisci. Cum sciret Iacob, inquit Metaphrastes, cuius gloria, & quam multorum bonorum sint tentationes conciliatrices ijs, qui se fortiter gerunt, repetens dicit: *Beatus vir, &c. beatitudine & spe coronatum efficiens, ut sint viris bonis accepta tentationes, & eas propemodum tamquam lucrum existiment, & cum voluptate accipiant.* Quis non gaudeat, si ei sua corona reveletur? At revelatur quodammodo sua illi corona, qui tentationem suffert. Unde idem Apostolus suam ita inchoat epistolam: *Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis: scientes, quod probatio fidei vestra patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet.* Neque vir tantum beatus est, qui suffert tentationem, sed omnis etiam femina, quæ virili animo eam suffert, qualis fuit fortissima illa, non jam Tyndaridarum, sed Machabæorum; & Susanna senum, & dæmonum, & libidinum victrix. Tentatæ fuerunt, vicerunt, triumpharunt, sicut omnes Sancti, qui suis viribus diffisi, oratione, optimo tentationis remedio, vti diuinam opem inuocarunt, juxta illud: *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem.* Hinc ait Apostolus: *Tentatio vos non apprehendat, nisi humana,* quasi dicat: licet tentemini, ô Corinthij, ad schismata, litigia, luxum, venerem, idola, & idolothyra, constantes tamen estote. Quia hæ tentationes, quæ vos apprehendunt, communes sunt & humanæ, quas facile, si velitis, vincetis. Nam in Christiani cuiusque potestate est, habere auxilium sufficiens ad vincendas omnes tentationes, quia Deus ad hoc, quasi fidelis, ijs fidem suam obligat, ut docet Apostolus, quasi dicat: *Tentatio vos non apprehendat, ex parte & negligentia vestra, nisi humana: quippe ex parte Dei*

Metaphrast.
in vita S. Iacobi.

Iacob. i. 2.

2. Machab. 7.
21. Dan. 13.

Matth. 26. 41

1. Cor. 10. 13.

spon.

spondeo, Deum qui fidelis est, sicut promisit, sic & præstaturum, ut non patiatur vos tentari supra id, quod potestis; si scilicet eius gratiam & opem, ut par est imploretis, eique cooperemini. *Deum impossibilia non jubet*, ait S. Augustinus lib. de nat. & grat. c. 43. & ex eo Conc. Trid. Sess. 6. c. 11. (cùm nempe jubet, ut tentationi resistamus) *sed jubendo monet & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adiuvat, ut possis*. Hinc Christus Matthæi 11. *Iugum, inquit, meum suave est, & onus meum leue*. Ac 1. Ioan. 5. 3. *Mandata eius grania non sunt*. Non potest de gravitate oneris conqueri filius, quem in portando iuvat pater, de maioribus suis viribus illi vires addens.

Est quidem ita: orare jubemur, *Et ne nos inducas in tentationem*: possumus tamen nihilominus gaudere, si in varias tentationes incidamus. *De quo non minima nascitur questio*, ait Cassianus: *Si enim oramus, ne permittamur tentari, unde erit in nobis virtus constantia comprobanda, secundum illam sententiam: omnis vir, qui non est tentatus, non est probatus: & iterum: Beatus vir, qui suffert tentationem? Non ergo hoc sonat: Ne inducas nos in tentationem, id est non permittas nos aliquando tentari: sed, ne permittas in tentatione positos superari. Tentatus est enim Iob, sed non est inductus in tentationem. Non enim dedit insipientiam Deo, nec ad illam, ad quam traheretur, tentatoris ultionem, ore impio blasphemus intravit. Tentatus est Abraham, tentatus est Ioseph, sed neuter illorum est in tentationem inductus, quia nullus eorum consensum præbuit tentatori. Deinde sequitur: sed libera nos à malo, id est, ne permittas nos à diabolo tentari supra id, quod possumus, sed fac cum tentatione & exitum, ut sustinere possimus. Hoc auxilio diuino postulato, quod nulli negatur, non ex nobis, sed ex Deo sufficientes sumus, ut in tentationem non inducamur, sed eam sufferamus. Unde merito gaudent boni, lugent mali. Boni quidem, quia signum habent, se esse in via virtutis, quæ est aspera; item se accedere ad servitutum Dei, cùm quisquis ad Deum ascendit, ad tentationem se debeat præparare; atque ita præparare, ut tentationem non vnam, sed varias, causam gaudij, immò omnis gaudij debeat existimare, exemplo illorum, de quibus dicitur: *Ibant Apostoli gaudentes, quòd digni habitis essent pro nomine IESU contumeliam pati: Quam**

IV.

Matth. 6. 13.
Cassian. Col-
lat. 9. cap. 22.
Eccl. 34.
Iacob. 1.

Gen. 22.
Gen. 39.

1. Cor. 10.

S. August. 14.
de civit. c. 7

Eccl. 2. 1.

Act. 5. 42.

quia S. Petrus *χαρην*, id est, gratiam vocabat, potuit etiam merito
 2. Cor. 12. 10. *χαρην*, id est gaudium, appellare. Hac de causa etiam D. Paulus
 Coloss. 1. 24. placuit sibi in infirmitatibus, in contumelijs, in necessitatibus,
 2. Cor. 7. 4. in persecutionibus, pro Christo: Gaudebat in passionibus, reple-
 2. Cor. 12. 5. 9. batur consolatione, & superabundabat gaudio in omni tribula-
 1. Cor. 3. 3. tione, in quibus gloriabatur. Quin & Theffalonicenses mone-
 1. Theff. 3. 3. bat, ne moueri se sinerent, si Paulum viderent tribulationibus
 2. Tim. 3. 1. agitari: *Ipsi enim scitis*, inquebat, *quod in hoc positi sumus*, hoc est,
 & quod omnes, qui pie viuere volunt in CHRISTO IESU, persecu-
 tionem patientur. Ita & Stephano lapides dulces fuisse canit Ec-
 clesia. Idem de D. Laurentio, Andrea, Bartholomæo, Idem, de S.
 S. Augustin. Agatha testatur S. Augustinus, inquit: *Istis omnibus dulcedo ina-*
 Soliloq. c. 22. *stimabilis amarissima tormenta dulcorauit, & Agatha, cum dulcedi-*
nis illius stillam gustasset, latissime & glorianter ibat ad carcerem,
& quasi ad epulas insitata, agonem suum precibus Domino commen-
dabat. Ab Andrea crux diu desiderata est, sollicitè amata, sine in-
termissione quaesita, cupienti animo illi preparata; securus & gaudens
venit ad illam, & orauit, ut illa exultans suscipere ipsum. En què
 tendant tentationes? etiam gaudium afferunt ijs; quos humiles,
 cautos, fortes, rerum caducarum contemptores, æternarum
 S. August. 10. amatores, Christi imitatores, puriores, tutiores, contra pecca-
 Confess. c. 28. ta, ad virtutem aptiores, denique beatos faciunt. Tametsi ergo
 tentationes non amant Sancti, amant tamen eas tolerare & su-
 perare cum veniunt, ijsque uti nõrunt ad suam salutem.

V.

Possent idem facere mali, sed sua malitia nolunt; sed sponte
 saluunt de saxo; sed, ut vitrei, franguntur; & impatientiã suã
 rumpuntur, sicut vas figuli, & testa malè cocta, quæ flammam
 nequit sustinere. *Vas figuli probat fornax, & homines justos ten-*
 Eccli. 27. 6. *tatio tribulationis.* Figulus non ponit in fornace vasa, quia ea
 odit; non ut rumpantur; sed ut coquantur, & perficiantur.
 Si quædam, contra mentem eius, dissiliant, ob malam eorum
 temperiem id contingit, non ob figuli voluntatem. Tali modo
 & Deus agit: vrit homines, non ut comburat; mittit in fornacem
 tentationis, ut, tamquam vasa fragilia, efficiat fortiora; i-
 dum purgat à fæcibus & humiditate terrenæ cupiditatis. Ita
 fiunt

fiunt vasa diuinæ gratiæ liquorem retinentia, vasa electa, & celo digna, è limo & luto formata, sed in auri splendorem elaborata. Sumus enim *domus lutea, qua terrenum habent fundamentum.* Io. 4. 19.

DEVS autem figulus est, qui non mittit ignem tribulationis, vt homines pereant, quod & fini hominis aduersum esset, & Numinis bonitati. Duplici similitudine idem declarat S. Ephræm, S. Ephræm tractat. de patient.

cuius hæc sunt: *Si homines suis iumentis non plus oneris imponunt, quam ferre queant, multò minùs hominibus plus tentationum imponet DEVS, quam ferre queant. Rursum, si figulus vasa sua igne excoquit, eousq; dum ritè coquantur, nec antè ea eximit, ne minùs cocta & solida sint; nec rursus ulterius ea sinit in igne, ne adurantur, fiantque inutilia: multò magis idem faciet DEVS, vt igne tentationum eousq; nos coquat, dum percoquat & perficiat; ulterius verò tentatione aduri & consumi nos non sinez.*

Itaque laudandus est de tribulatione, non vituperandus. *Va, qui contradicit fictori suo. Num. Isa. 45. 9.*

quid dicet lutum figulo suo: Quid facis? aut cur mihi dedisti talem figuram? An non habet potestatem figulus luti, vasa Rom. 9 20,

conficere, sicut illi placet? Sed discrimen est luculentum. Suâ nullâ culpâ frangitur vas; homo, si perit, suâ culpâ perit. Animâ fortitus erat omnis boni capacem, quam malam faciendo, causa fuit, vt periret. Potuisset in fornace cum tribus pueris perdurare; potuisset liberrimè, cum D. Laurentio, cum Vincentio, cum S. Apollonia, cum Thecla, cum Afra, cum Hilaria vim ignis, tamquam bona argilla perferre; sed fractus est calore, cessit tentationi, quia noluit esse fortis, fumo excæcatus suarum cupiditatum, quibus se mancipium addixit.

Vas, si quod in fornace rumpitur, figulo non est gloriosum; homo, si tentatione frangitur, etiam hinc aliquid ad gloriam iustitiæ Deo accedit: qui *non concupiscit multitudine filiorum infidelium & inutilium, sed, vt dicitur: Melior est vnus iustus, quam mille impij.* Eccli. 35. 12. Quin etiam ipsis fidelibus, & pretium, & laus additur ex ipsa paucitate; à quibus Deo plus gloriæ comparatur, quam è lapsu decedat multorum præuaricatorum. Victori autem grande decus est prælianti, si *cadant à latere eius (sinistro) mille, & decem millia à dextris eius, ipse autem immobilis, perstet, leonem & draconem, conculcans.* Psal. 90. 7. Quid, quod & stanti

in exemplum atque cautelam est, in medio lapforum pugnare? Quid, quod ipsa virtus aduersus excitatur, & se se colligens fit fortior?

Ouid. lib. 1.
Eleg.

*Vidi ego jactatas, mota face, crescere flammam,
Et vidi, nullo concutiente, mori.*

Plutarch. lib.
de discrim.
adularoris &
amici.

Attentior verò est, quisquis se videt periculo viciniorem. Plutarchi dictum est, etiam à Persio usurpatum, sicut è pulsu deprehenditur, testaceane amphora vacua, an plena, fracta, an solida sit, ita ictum hominem cognosci; si enim vocem edit impatientis, virtute vacuus est; quæ si in eo esset, haberet, quo resisteret pulsanti. Quæ cum ita sint, quis non fateatur, Deo causas esse justissimas, ob quas, homines, sponte sua, & plena cum arbitrij libertate à diuina gratia deficientes, atque dæmonis suggestioni & seruituti se se subijcientes, cadere permittat; cum & diuinæ gloriæ nihil, hoc pacto, adimatur, & verò etiam magnum eadat incrementum, & bonis exemplum stimulusque præbeatur, eorumque decus tantò magis expendescat? Quod auro ignis, hoc fornax tribulationis est justo. Phœnicem flamma non perdit, sed parit; quia reparat: stipula pereunt, cum in rogam incidunt; quia stipulae sunt. Ita homines calum cogitantes, quando à tentatione circumdantur, roborantur; sciunt enim,

2. Cor. 9. 6.

eum, qui parce seminat, parce & metere; ideoque in dies animum renouant ad ignem tribulationis sustinendum. Alij autem stramine, & stipula viliores, quos acedia possidet, & tentationi omni se exponunt; & quia pati nihil possunt, igne quouis consumuntur. Scilicet, quia dum tempus est seminandi & operandi, laboris tædio, occasionem negligunt. Vel certè, cum omnia tepidè facere assuescant, instar limacis ad bona omnia tardi fiunt; adeoque etiam ad tentationes repellendas, vel auxilium

Cassian Col.
lat. 6. cap. 7.

diuinum implorandum; atque acceptandum. Cassianus certè docet, si quis labi visus est, eum existimandum esse, non subita ruina, sed sensim vitijs increbrescentibus, casu miserabili concidisse. Et sanè alij, qui ceciderunt, fiduciam habent conuersionis; at tepiditas, & acedia, si quem superat, consuetudinem illi inducit, lumen diuinum non admittendi: *Dum autem consuetudini non resistitur, fit necessitas, & quodammodo natura non resistendi*

S. Augustin.
lib. 8. Conf.
cap. 5.

stendi vlli tentationi. Quia consuetudo est altera natura. Quid igitur mirum est, extirpari eum, de quo nulla est spes emendationis? *Omnis arbor, qua non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Matth. 3: 10

CAPVT LV.

Quo modo diuina iustitia exigat, vt peruicaces, in suis sordibus, perire permittantur; diuina illustratione motioneq; tandem subducta?

CEciderunt Angeli per superbiam, & numquam surrexerunt. Itaque in Auernali rogo æternum jacebunt. Quis Deo vel ruinam, vel pœnam imputabit? Potuissent stare, cum alijs stantibus, sed lapsi sunt, quia Lucifero adherere maluerunt. Coguntur igitur iuste supplicia pati, qui liberè iustitiam deseruerunt. Quòd si nemo misericordiã tangitur erga cacodæmones, qui semel tantum ceciderunt; cur iudicium Numinis in iudicium & ad humanum tribunal trahere volumus, si quosdam, & verò etiam plurimos homines sinat cadere, numquam surrecturos? Maior est fragilitas hominis? sed & maior fuit erga eum benignitas Saluatoris; qui pro eo redimendo, & in gratia stabiliendo, homo fieri, & dirissimè voluit cruciari, & in crucem tolli; eiusq; pœnitentiam, tam diu, tam patienter expectare. Quis Princeps non tandem punit repetentem delictum toties condonatum? Et Deus hominem, cui toties ignouit, non tandem permittat in sordibus suis, quas tantopere diligit, computrescere? Ipsa longanimitas vindicis, indignationem auget delictorum. Angelos, commisso peccato, statim præcipitauit, homines plerumque differt; quos etsi subinde in ipso crimine fulminat, sæpe tamen antè sustinuit, vocauit, fortiter commonefecit. Certè, si quoties homines peccant, illico eos diuina ira plecteret, jam dudum Mundum suis incolis exhaurisset. Expectat igitur, vt pœnitentiam agant, & *fugiant à facie* Psal. 59. 6. *argui.* Quis eum arguat, si tandem irascatur, postquam tam longo tempore expectauit? quis culpet, si toties se in omnium scelerum voraginem proijciant tandem sinat natate & submergi?